maailmaamme.

Jatkuva luominen, tuho ja uudestaan tuhkasta nouseminen ovat läsnä lukuisissa riiteissä, joiden perustana on paluun myytti. Indoeurooppalaiset kansat ovat erityisen seikkaperäisesti pyrkineet turvaamaan jatkuvan uudistumisen: pelkkä kalenteri kertoo tästä ja kalenteriin liittyvät lukuisat menot, salaseurat, paluuta turvaavat kiellot ja käskyt, luonnon ja ihmisen eron korostaminen ja hävittäminen vuoden eri aikoina.

Viimeisin myyttinen tyyppi, totuutta etsivä tiede, on aggressiivisin vaihe tätä turvaamista. Me emme enää usko syklisyyden autonomisuuteen, meidän on luotava väkisin. Eliaden antamien vertailuesimerkkien valossa uudet arkkityyppien muodot asettuvat osaksi omituista — nykyaikaista järkeä välttävää — hyvin merkityksellistä historiaa, jossa me emme ole minkään alku.

Eliaden ehkä laajimmin levinnyt teos, *Ikuisen paluun myytti*, on nyt kääntynyt suomeksi; kääntäjänä on erinomaisesti asiansa taitanut, joissain kohdin eliademaisen vapaasti tekstiä tulkinnut Teuvo Laitila, joka on kirjoittanut kirjaan myös arvokkaan johdannon. Tämä kirja on hyvä lähtökohta Eliadeen, mutta lukija kyllä huomaa, että hän on pudonnut keskelle päättymätöntä diskurssia: Eliade jatkaa vapaasti aina siitä, mihin on ajatuksissaan päätynyt ja vähät välittää lukijan orientaatiosta.

Juha Varto

n & n

SADISTISTA FILOSOFIAA

Pierre Klossowski, *Roberte, tänä iltana.* (Roberte ce soir.) Suomentanut Mika Määttänen. Loki, Helsinki 1993.

Nuoret filosofit ja sosiaalitieteilijät ovat ihannoineet taas yhden sukupolven ajan ranskalaista älymystöä, sen lentoa ja vapautta. Yksi kuuluisimmista lentäjistä ja vapaista sieluista on epäilemättä **Pierre Klossowski**, mies monen idean takana, vaikka me tuntisimmekin nämä ideat **Foucault'n**, **Deleuze'in**, **Serresin** tai jonkun muun suulaamman jumalan sanoista.

Klossowski on oikeastaan kirjoittanut vain yhden Kirjan, *Nietzsche et le cercle vicieux* (1969), joka oli käsikirjoituksena hyvin tunnettu jo ennen ilmestymistään, mutta huonosti tunnettu ilmestyttyään. Klossowskin **Nietzsche** vastaa hyvin sellaisen Nietzschen lukijan huutoon, joka on lukenut vain Nietzscheä ja jättänyt kaikki tulkitsijat omaan arvoonsa. Joka maassahan on joku armoitettu auktoriteetti, joka istuu Nietzschen naamalla eikä anna filosofille itselleen suunvuoroa. Klossowski onnistuu kirjassaan oudon dialogisella tavalla saamaan Nietzschenkin puhumaan ja keskustelun aiheeksi paljastuu, mitä filosofi on ja onko sitä.

Muuten Klossowski on lähinnä pitänyt hauskaa. *Roberte, tänä iltana* on hyvä esimerkki tästä. Ehkä juuri tämä kirja pitäisi ottaa lukion ensimmäiseksi filosofian oppikirjaksi; ongelmana on, että opettajilla olisi tukalat paikat. Nuoret kyllä ymmärtäisivät.

Roberte tänä iltana on filosofinen vuoropuhelu, jossa ovat mukana — puhtaasti filosofisten olentojen lisäksi — Roberte, tämän mies Octave ja sukulaispoika Antoine, jolle etsitään sopivaa kotiopettajaa. Itse vuoropuhelu — kaikkine hahmoineen — on tutkimus siitä, mitä tapahtuu, kun todellinen, lihaa ja verta oleva nainen törmää puhtaaseen henkeen. Tämä nietzschemäisen naisen ja hegeliläisen hengen kohtaaminen tuo hyvin esille, missä määrin ihminen kärsii kahtalaisuudestaan ja kuinka voimakas on se Hengen veto (tai työntö), joka määrää omia käsityksiämme itsestämme. Objektiivinen tarkkailija Octave ja tämän noidan oppipoika Antoine esittävät projektiivisen suunnittelijan roolia tässä kuvaelmassa, jonka tarkoitus on osoittaa tapaustutkimuksena, mitä Korkea Filosofia saattaisi tarkoittaa, kun se saisi (tai kun se useinkin saa?) reaalisen hahmon.

Klossowski seuraa suuren oppi-isänsä, Jumalaisen Markiisin, jalanjäljissä kuvatessaan, kuinka juuri intohimossa, antautumisessa ja omistamisessa paljastuvat selkeimmillään ihmisenä olemisen perustekijät: kahtalaisuus kaikessa, mahdollisuuksissa riippuminen ja luontainen päättämättömyys. On suurenmoista, että itse eläminen toteuttaa myös meissä todellisuuden; jos tämä jätettäisiin ihmisille, me hukkuisimme henkeen.

Mika Määttänen on tehnyt miehen työn kääntäessään kurvikasta Klossowskia; *Roberte tänä iltana* oli varmasti paras aloitus. Seuraavaksi saamme, toivotaan toivotaan, loput samasta syklistä ja sitten Nietzsche. Määttänen on kirjoittanut kirjaan loppusanat, jotka eivät ole johdatus. Loppusanoista on iloa niille, jotka jo tuntevat Klossowskia, ja ne herättävät lievää ruokahalua saada lisää. Ehkä kustantaja ottaa Määttäseltä Klossowski-johdatuksen omana niteenään?

Juha Varto

n & n